

МЕТОДИЧНІ ПРИЙОМИ ФОРМУВАННЯ

ВОКАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО

ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Башевський Єлисей Валерійович

викладач

Смольнікова Ніна Федорівна

викладач

Комунальний заклад

«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради

Процес формування вокально-виконавських здібностей майбутнього вчителя музичного мистецтва набуває важливого значення у становленні всебічно розвиненої особистості. Зокрема вокальне навчання, яке є одним з ефективних засобів, що дозволяють розкрити якості творчої, здатної до культурного саморозвитку і самовизначення особистості. Процес формування вокально-виконавських здібностей є особливо актуальним, коли відбувається інтенсивне фізичне і соціальне становлення, орієнтація на розвиток духовності, самореалізації, самовираження, формується світогляд, необхідний в подальшому дорослому житті. Проаналізувавши різні методи вокального виховання, ми вважаємо найбільш дієвими такі: фонopedичний, концентричний і емпіричний. Кожен з них має певні переваги та недоліки, тому при виборі методу необхідно спиратись на індивідуальні особливості учня. З огляду на це видається принципово важливою розробка методики вокального навчання, яка була б спрямована на формування вокально-виконавських здібностей та сприяла б розкриттю здібностей кожного майбутнього вчителя музичного мистецтва, враховуючи індивідуальні особливості. Вокально-виконавська діяльність, на відміну від інших видів музичної діяльності, найбільш доступна для молоді. Ця доступність обумовлена тим, що незалежно від наявності добре розвинених музичних здібностей, його співацький інструмент завжди «при собі». Для того, щоб стати активним слухачем і виконавцем, правильно користуватися своїм природним інструментом як у вокально-виконавській діяльності, так і в мові, студенту необхідно оволодіти певною системою музичних компетенцій,

засвоєння яких може відбутися лише за умови планомірного, систематичного формування вокально-виконавських здібностей в процесі індивідуальної роботи. Найбільш уживані, та, на наш погляд, найбільш дієві такі методи вокального навчання: фонопедичний, концентричний і емпіричний. Одне з основних завдань, яке стоїть перед педагогом і студентом в процесі формування вокально-виконавських здібностей – це постановка і розробка правильного співацького дихання. Дихання у початківців нерідко буває мляве або форсоване. Мляве дихання – це нерозвинені м'язи, недостатній вдих, млявий видих. Форсоване дихання пов'язано з надмірною активізацією дихальних м'язів, вдих шумний, з перебором дихання, видих з зайвим напором. Для педагога на початку роботи з студентом є вкрай важливим звертати увагу на якість вдиху та видиху. Найскладніше завдання співацького дихання – це контрольований і регульований видих, що і забезпечується володінням діафрагмою, так як саме вона допомагає регулювати і розподіляти повітряний струм, зберігати об'єм грудної клітки. Спочатку треба навчити майбутнього вчителя не скидати відразу все дихання на перших звуках фрази, а розподілити його до кінця, поступово подаючи рівним потоком, що забезпечує і рівний звук. Для розробки і тренування правильного співацького дихання ми використовуємо вправи дихальної гімнастики за методикою О. М. Стрельникової у комплексі з доповненнями – вправи С. М. Бутенко, з яких зручно розпочати роботу. Дихальна гімнастика використовується при навчанні естрадному, джазовому, академічному вокалу, тому що дихальні вправи є базовими на таких заняттях.

Другим етапом заняття є комплекс фонопедичних вправ за методикою В. В. Емельянова, який ми розпочинаємо з артикуляційної гімнастики. Перші п'ять вправ по В. В. Емельянову розігрівають мовний апарат: язик за допомогою покусування, цокання т.д., подальші вправи розминають губи і щелепи, далі йде гімнастика м'язів обличчя круговим масажем подушечками пальців. Після артикуляційної гімнастики слідує інтонаційно-фонетичні вправи, метою яких є встановлення координації та ефективного тренування голосового апарату студента для вирішення мовних і співацьких завдань. На заняттях ми вводимо вправи поступово, розпочинючи з перших п'яти. Після того, як студент зможе правильно засвоїти та відтворити запропоновані рухи, підключаємо більш складні вправи. Дослідницьким шляхом доведено, що використання фонопедичних вправ збільшує силу звучання, розширює діапазон, посилює насиченість звуку, змінюється характер вібрато, з'являється легкість та свобода співацького процесу, що позитивно впливає на розвиток вокальної техніки. Розспівування є необхідною складовою частиною заняття. Правильно підібрана система розспівок дає можливість цілеспрямованого і

послідовного розвитку вокальної техніки. Це найкраща форма закріплення основних співацьких навичок, яка також створює тонус для приведення голосового апарату в робочий стан. Вправи для розспівок дозволяють вибірково зупинитися на окремих елементах вокальної техніки, опрацювати їх до автоматизму, поступово ускладнюючи елементи технічного навантаження. На кожному уроці мають бути присутні розспівування, спрямовані на розвиток різних елементів вокальної техніки, і в той же час необхідно приділити трохи більше уваги чомусь одному, наприклад вправам на розвиток “довгого” дихання. Під час експерименту на даному етапі заняття ми використовуємо концентричний метод М. Глінки.

Практичним шляхом доведено, що розспівування доцільно починати з примарних тонів діапазону – це дасть змогу без напруження «розігрівати» голосовий апарат у зручній теситурі. Враховуючи досвід як сучасних педагогів, так і педагогів попередніх поколінь, можна стверджувати, що цілеспрямоване та поетапне використання дихальної гімнастики, спрямованої на формування навичок співочого дихання, є хорошим помічником у вокальній роботі з студентами-початківцями різного віку. Практичним шляхом доведено, що фонопедична методика за В. В. Емельяновим, концентричний метод М. Глінки, дихальна гімнастика за методикою О. М. Стрельникової та вправи С. М. Бутенко є дієвими у процесі формування вокально-виконавських здібностей майбутнього вчителя музичного мистецтва.